

Παιδαγωγοί και παιδαγωγική σκέψη στον ελληνόφωνο χώρο (18ος αιώνας- Μεσοπόλεμος)

Ενότητα 12: Η Παιδαγωγική στα Διδασκαλεία (20^{ός} αι.)

Δ. Βαϊρλή, Κ. Μουτσοκάπα
Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

«Ο παιδαγωγός Μιχάλης Παπαμαύρος και το Διδασκαλείο Λαμίας»

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

- 1902 : Φωτιάδης, *Το γλωσσικό μας ζήτημα και η εκπαιδευτική αναγέννηση*
- Γερμανία: Κίνημα της μεταρρυθμιστικής παιδαγωγικής και κίνημα της νεολαίας
- 1909 : κίνημα στο Γουδί
- 1910 : Ίδρυση Εκπαιδευτικού Ομίλου
- ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΜΟΣ
- 1911 : Άρθρο 107 συντάγματος

- Νομοσχέδια Τσιριμώκου
- 1917-20 : Εκπαιδευτική Επιτροπή
- Λήψη μέτρων για την βοήθεια του εκπαιδευτικού έργου των δασκάλων
- 1923 : Μαράσλειο Διδασκαλείο
- 1924: Παιδαγωγική Ακαδημία
- Διάσπαση εκπαιδευτικού Ομίλου
- 1929-32 : Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση

- 1936-40 : Δικτατορία Μεταξά
- 1941-44 : Κατοχή και εμφύλιος πόλεμος
- 1944 : ΕΑΜ ΚΑΙ ΕΠΟΝ – Κυβέρνηση του Βουνού
- Αναγνωστικά : *Αετόπουλα και Ελεύθερη Ελλάδα*
- 1950-52: Αντιμαχόμενα εκπαιδευτικά ρεύματα
- 1957 : Ίδρυση της Επιτροπής Παιδείας

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Γέννηση: 20-04-1891 στη Χίο
- Ήταν μαθητής του σχολαρχείου Βολισσού
- Κληροδότημα Ιωάννη Πρώιου
- Πολέμησε υπέρ της Χίου
- Δάσκαλος στη Βολισσό
- 1913 : Σπουδές στη Παιδαγωγική και Φιλοσοφική σχολή του πανεπιστημίου της Ιένας

- Μελέτησε τις παιδαγωγικές απόψεις των Γερμανών κυρίως του Lietz
- 1917: Παντρεύεται τη Margaret Hanger
- Διδακτορικό δίπλωμα Παιδαγωγικής, Φιλολογίας και αρχαίας φιλολογίας
- 1920: Διευθυντής της στέγης μικρών Αδερφών
- Διδασκαλείο αρρένων Θεσσαλονίκης
- Διευθυντής Αρσακείου Λάρισας

- Διοργάνωση παιδαγωγικών σεμιναρίων
- 1922-23 : Διορίζεται ως ανώτερος επόπτης της Δημοτικής Εκπαίδευσης Ανατολικής και Δυτικής Θράκης
- 1923 : Υποδιευθυντής στο Μαράσλειο
- 1928 : Διορίζεται γενικός διευθυντής στο Διδασκαλείο Λαμίας
- Εκδίδει το περιοδικό *Εργασία και Ζωή*
- Απόλυση από το Διδασκαλείο

- 1943 : Πηγαίνει στην Ελεύθερη Ελλάδα
- Υποδιευθυντής στο Παιδαγωγικό Φροντιστήριο Καρπενησίου
- Επιστροφή στην Ελλάδα και φυλάκιση στις φυλακές Χατζηκώστα
- Εξορία στη Γυάρο
- 1952 : αποφυλάκιση μιας ημέρας
- Φυλακές Αβέρωφ για ένα μήνα

-
- Κατηγορίες για το βιβλίο του *Σύστημα της Νέας Παιδαγωγικής*
 - Φυλακές Αγρινίου
 - Θεραπεία στη Μόσχα
 - Επίσκεψη στη Γερμανία
 - 1963: πεθαίνει

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΥΤΟΤΕΛΗ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

- *Vorschlagen zu einer Reform der griechischen Schulverfassung* (Προτάσεις για μια μεταρρύθμιση της διοίκησης της ελληνικής εκπαίδευσης), Διδακτορική διατριβή (ανέκδοτη), Ιένα 1916.
- *Η σχολική κοινότητα*, εκδόσεις Δημητράκου, Αθήνα 1927.
- *Pestalozzi*, τομ. Α', εκδόσεις Α. Ράλλη, Αθήνα 1929.

- **Διδακτικές αρχές του σχολείου εργασίας. Είκοσι γράμματα στον έλληνα δάσκαλο, εκδόσεις Κ. Μαυροειδή, Λαμία 1930.**
- *Διδακτικές αρχές του σχολείου εργασίας. Εικοσιτέσσερα γράμματα στον έλληνα δάσκαλο, Αθήνα 1952.*
- *Ειδική διδακτική του σχολείου εργασίας. Είκοσι γράμματα στον έλληνα εκπαιδευτικό, Αθήνα 1955.*
- *Σύστημα νέας παιδαγωγικής, Αθήνα 1961.*

ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΑ- ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ- ΣΧΟΛΙΚΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

- *Ελεύθερη Ελλάδα*: αναγνωστικό για την Ε' και Στ' τάξη Δημοτικού, έκδοση ΠΕΕΑ, 1944 (επανεκδοση: εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1983).
- *Μεγάλα χρόνια*: αναγνωστικό Γ' και Δ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου, Φυλακές Αίγινας, Απρίλιος 1947 (επανεκδοση: *Μεγάλα χρόνια: το αναγνωστικό της φυλακής*, εισαγωγή Χάρης Σακελλαρίου, εκδόσεις Κάδμος, Αθήνα 1989).
- *Ο Προστάτης του σπιτιού*: αναγνωστικό της Γ' Δημοτικού, εκδόσεις Δημητράκου, Αθήνα 1927.

-
- *Η Νέα Πατρίδα*: αναγνωστικό της Δ' Δημοτικού, εκδόσεις Ι. Σιδερή, Αθήνα 1928.
 - *Αλφαβητάριο*, μέρος Α', εκδόσεις Δημητράκου, Αθήνα 1929.
 - *Ζώα του σπιτιού και της αυλής*, εκδόσεις Δημητράκου, Αθήνα 1930.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟ ΛΑΜΙΑΣ

- 1928 : Διορισμός ως γενικός διευθυντής του Διδασκαλείου
- Δεν τον υποδέχθηκαν θερμά: “ Ο κομμουνιστής Παπαμάυρος εις το διδασκαλείο Λαμίας”
- Μεθόδευση της διδασκαλείας
- Υποστηρικτής του σχολείου εργασίας
- Εφαρμογή αυτών των αρχών στη Λαμία
- Επανεκδοση του περιοδικού *Εργασία και Ζωή*

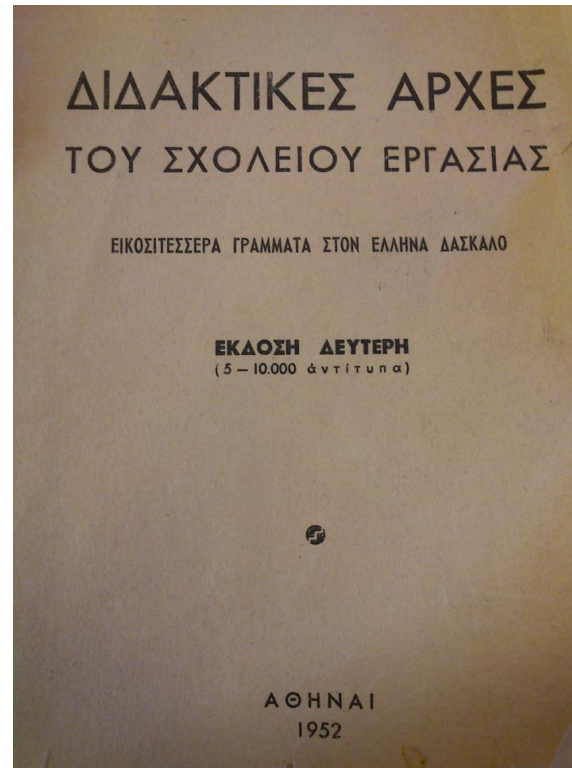

-
- Διοργάνωση εκδρομών, συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων
 - Δέχεται κατηγορίες για τις πράξεις του
 - Γίνεται δίκη την οποία χάνει
 - Απόλυση
 - Αντικαταστάτης ο Γαρδίκας

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ : 20 ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟ

Συγκροτείται από δύο μέρη : α) την ανάλυση των ερβατιανών σταδίων και την αντίκρουσή τους και β) το σχολείο εργασίας.

Τρία στάδια στην εξέλιξη του σχολείου:

α) το σχολείο των λόγων, β) το σχολείο των πραγμάτων, γ) το σχολείο εργασίας

- **Ερβατιανά στάδια:**

- 1) Προπαρασκευή:**

α) Η προπαρασκευή: Στο στάδιο αυτό πρέπει να προπαρασκευάσουμε το παιδί για να δεχτῆ τὸ νέο δίδαγμα, καὶ θέλει νὰ τοῦ δώσῃ ἢ διδασκαλία. Πρέπει, λέει, νὰ τὸ

- **Αντίκρουση:**

α) Η ζωή δε ξέρει προπαρασκευή, β) «Η προπαρασκευή θέλει να είναι ψυχολογική μα είναι αψυχολόγητη», γ) Η προπαρασκευή εμποδίζει την αφομοίωση των παραστάσεων με τις παλιές.

- **2) Προσφορά:**

Πᾶμε τώρα στὸ δεύτερο στάδιο. Τὸ στάδιο τῆς προσφορᾶς :

Ὅπως ξέρεις, στὸ στάδιο αὐτό, ὁ δάσκαλος προσφέρει στου̅ς μαθητῆς τὶς γνώσεις τοῦ νέου μαθήματος καὶ οἱ μαθητῆς μαθαίνουν τὶς γνώσεις αὐτές. Ἡ προσφορά αὐτὴ γίνεται κατὰ πολλοῦ̅ς τρόπους.

Αντίκρουση :

α) Φαινομενική αυτενέργεια, β) το στάδιο αὐτό εἶναι δούναί και λαβεῖν, γ) το παιδί πρέπει ἀπο μόνο του να αναζητᾶ τὴ γνώση

- 3) Σύνδεση :

Τι θέλει να κάνει το στάδιο αυτό ; Θέλει, λέει, να ενω-
ση, να συνδέσει τις νέες παραστάσεις, που έδωσε ή διδασκα-
λία στο προηγούμενο στάδιο τῆς προσφοράς, με τις παλιές
παραστάσεις, που βρίσκονται ἀπὸ πρὶν μέσα στὴ ψυχὴ τοῦ
παιδιοῦ. Ὁ λόγος ποὺ γίνεται γιὰ ἔνωση αὐτὴ εἶνε φανερός :

Αντίκρουση:

α) Η άμεση σύνδεση των παραστάσεων είναι μια
ισοπέδωση, β) Σύγχρονη διδακτική απορρίπτει τη σύνδεση
των προτάσεων σε ώρα διδασκαλίας

- 4) Σύλληψη:

Τι θέλει να κάνει το σταδιο αυτό ; Θέλει να χωρίση
ἀπὸ τὶς παραστάσεις πὸν προσφέρθησαν στὸ δεύτερο στάδιο
καὶ πὸν ἐνώθησαν μὲ τὶς παλιὰς στὸ τρίτο στάδιο, θέλει
λέγω νὰ χωρίση τὰ συγκεκριμένα πράματα ἀπὸ τὴν ἀφη-
ρημένη τους ἔννοια. Θέλει νὰ ἐγάλη καὶ νὰ διατυπώση ἀπὸ

Αντίκρουση :

Απόψεις της ψυχολογίας του παιδιού

- **5) Εφαρμογή:**

Τι είναι όμως η Έφαρμογή; Είναι η χρησιμοποίηση τῶν γνώσεων μας στὴν πράξη. Τὶς γνώσεις μας ποὺ ἀποχτοῦμε ἀπὸ τὴν πείρα μας ἢ ἀπὸ τὸ δάσκαλό μας, πρέπει νὰ μποροῦμε νὰ τὶς χρησιμοποιοῦμε στὶς ἀνάγκες μας στὴ ζωὴ.

Αντίκρουση:

Η απόκτηση γνώσεων εξαρτάται από τον ίδιο τον άνθρωπο

Θεμελίωση του σχολείου εργασίας στο διδασκαλείο της Λαμίας

- Κοινωνική θεμελίωση : προπαρασκευή του ανθρώπου-αγωνιστή για τη ζωή
- Ψυχολογική θεμελίωση : Ορμή προς δράση- θέληση όχι διανόηση
- Ηθική θεμελίωση : Ψυχική καλλιέργεια

Λόγοι προσαρμογής στη νεοελληνική πραγματικότητα

- Ψυχολογικοί: Να στηρίζεται η αγωγή στην ατομικότητα του παιδιού
- Κοινωνικοί : Προετοιμασία του παιδιού για την κοινωνία

Διδακτικές αρχές

- Πρώτη διδακτική αρχή : σκέψη-θέληση-αυτοτέλεια-αυτενέργεια-πνευματική δύναμη
- Δεύτερη διδακτική αρχή : διοργάνωση της διδασκαλίας-αρχή της εργατικής κοινότητας
- Τρίτη διδακτική αρχή : Κατανομή και συγκέντρωση της εργασίας
- Τέταρτη διδακτική αρχή : Υλικό διδασκαλίας- Ενιαία Συγκεντρωτική διδασκαλία

Τρόποι διδασκαλίας

- Διδασκαλία ευκαιρίας
- Σιωπηρές εργασίες

Πορεία της διδασκαλίας

- Παθητική παρατήρηση
- Ενεργητική επέμβαση
- Ορισμός των πραγμάτων

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Επηρεάστηκε από πολλούς Γερμανούς παιδαγωγούς.
- Εφάρμοσε τις αρχές του Σχολείου Εργασίας στο διδασκαλείο Λαμίας.
- Ήταν υπέρμαχος του Δημοτικισμού.
- Υποστήριζε τον εμπειρισμό και την αξία της μάθησης μέσα από την εργασία.
- Έγραψε πολλά βιβλία με σκοπό να αλλάξει την παιδαγωγική σκέψη στον ελληνικό χώρο.
- Εκδιωκόταν όλη του τη ζωή και έζησε στην πενία , αλλά δεν εγκατέλειψε ποτέ το παιδαγωγικό του έργο.

Βιβλιογραφία

Καλαντζή, Κ., 1985. *Στον Αστερισμό του Γληνού: Κώστας Σωτηρίου, Ρόζα Ιμβριώτη, Μιχ. Παπαμαύρος. Οι τρεις φωτισμένοι παιδαγωγοί και αγωνιστές της εθνικής αντίστασης.* Αθήνα: Δίπτυχο.

Καραγιάννης, Θ., 1992. *Παιδαγωγικά πορτρέτα.* Αθήνα: Ντουντούμης.

Κοντομήτρος, Γ., 2006. *Η γερμανική Μεταρρυθμιστική παιδαγωγική και οι επιδράσεις της στην ελληνική εκπαίδευση κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα.* Βόλος: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας.

Reble, A., 2012. *Ιστορία της Παιδαγωγικής*. Αθήνα: Παπαδήμα.

Σακελλαρίου, Χ., 1985. *Μ. Παπαμαύρος. Η ζωή. Οι διώξεις. Το έργο του*. Αθήνα: Gutenberg.

Τερζής, Ν., 2010. *Μελέτη της εκπαίδευσης του Νεοελληνισμού. Πριν από το κράτος-έξω από το κράτος- στο κράτος*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Κοντοβά
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

